СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 200. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 28-го серпня 1937. VOL. XLV. No. 200. Jersey City, N. J., Saturday, August 28, 1937. THREE CENTS

БУДУТЬ ДАЛІ „ПРИГЛЯДАТИСЬ" ПОДІЯМ У КИТАЮ

ВАШИНГТОН. — Події на Далекім Сході зачинають відбиватись і на американськім житті. На Филипинах отверто говорять про можливість японського наїзду на острови. Через це помітний переполох серед населення. Зачинають навіть турбувати японських поселенців і вже вбито двох японців. А в Сан Франсіско корабельні підприємства зажурені тим, що торговля між Америкою і Далеким Сходом так якби вже перестала існувати. Про все те знає добре вашингтонська адміністрація. Та проте боїться повзяти якийсь рішучий крок, щоб не накоїти ще більшого лиха. Тому заявляє, що покищо буде далі „пильно слідити" за бігом подій на Далекім Сході.

ПОМЕР ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ БАГАТИРІВ.

САВТГЕМПТОН (Лонґ Айленд). — Помер Андру Мелон, маючи 82 роки. Загально вважали його четвертим з черги найбільшим американським багатирем. Він контролював майже всю алюмінову промисловість. Цікаве те, що він довгі роки був назагал мало відомою людиною. Навіть у Питсбургу, де він жив, знали про нього тільки те, що він є величезним багатирем. Загально відомим став він доперва в 1920 розі, коли його президент Гардинґ покликав був на секретаря скарбу. Тоді ствердили, що Мелон мав маєток, який виносив коло двох біліонів долярів. Свою бизнесову карієру зачав від торговлі деревом. Його батько піддав йому цей бизнес, щоб випрактикувати, чи в сина є бизнесові спосібности.

Добрий господар.

Мелон перебрав державну касу і державні фінанси у повоєннім часі, коли в усіх державах такі каси світили пустками. Мелон, як відомо, знижував за свого урядування податки і довів до цього, що державні довги зменшились на 9 біліонів долярів. Він теж нагромадив у державній скарбниці невідому в історії масу маєтку. Але теж і за його ери розпочалася в Америці небувала в світі спекуляційна орґія.

За податкові ухили.

Та найбільше здивував Мелон Америку і цілий ня, які повів у 1934 р. уряд проти Мелона, закидуючи йому податкові ухили і вимагаючи від нього податкового звороту на суму $3,075,103. Мелон назвав ті закиди „скандальними" і твердив, що він „переплатив" податки на суму $139,045.

Подарував Національну Ґалерію.

Та найбільше здивував Мелок Америку і цілий світ своєю фундацією, покликуючи до життя Національну Ґалерію Мистецтва Злучених Держав і жертвуючи для неї надзвичайно цінну збірку образів найславніших малярів світу. Цю збірку конґрес приняв і така ґалерія буде побудована у Вашинґтоні з фондів Мелона. Вартість цеї збірки і будинку виносила в березні 1937 р. суму $65,000,000. Між образами є такі, як образ славного італійського маляря Рафаеля, відомий під назвою „Мадонна Альба", за який Мелон заплатив $1,166,400.

Нещасливий у приватнім житті.

Мелон майже не брав ніякої участи у товариськім житті, з винятком того часу, коли був амбасадором в Англії. З жінкою не жив щасливо. Розвівся з нею в 1912 р.

КОМУНІСТИ ПОПИРАЮТЬ ЛЯ ҐВАРДІЮ.

НЮ ЙОРК. — Ірл Бровдер, бувший комуністичний кандидат на президента Злучених Держав, як теж стейтовий провідник комуністичної партії, заявив, що комуністи будуть підпирати Ля Ґвардію на посадника Ню Йорку. Разом з тим Бровдер насміхався з інших кандидатів: сенатора Ковпленда і судді Магонія. А також і з соціялістичного кандидата Нормена Томаса.

ЗНИЗИЛИ ПРОЦЕНТ.

НЮ ЙОРК. — Щоб допомогти відбудові краю, Федерал Різерв Бенк у Ню Йорку оголосив, що побиратиме від банків тільки 1% від позичок. Такої низької процентової стопи ще не було ні в Америці, ні деинде в світі.

УГОРЩИНА СПЛАЧУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Угорський уряд повідомив Вашинґтон, що сплачуватиме затягнені позички. Секретар стейту заявив, що це добрий знак, бо це означає, що в світі зачинають думати про „святість міждержавних контрактів".

ВИДВИГАЮТЬ ТРЕТЮ КАДЕНЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Між демократами вперто курсують вісти, що президент Рузвелт буде втретє кандидатом на президента.

ФАРМЕР АРЕШТОВАНИЙ ЗА ВБИТТЯ ЖІНКИ.

Єфрема Лесюка, 32-літнього українського фармера в Оренджвил, Онт., обвинувачено, що він убив свою жінку і дво-денну дитину. Провінційна поліція знайшла день передтим частинно спалені тіла жінки й дитини. Голова жінки була побита чимсь тяжким і череп був розбитий, одначе поза сліди попечення на тілі дитини не було інших знаків. Піря було розкинене поверх тіл і полите якимсь запальним плином та підпалене.

ЖАХЛИВЕ ЗІЗНАННЯ ПІДЧАС СПОВІДИ.

Жінка одного чеського стражника перед смертю оповіла священикові підчас сповіди подробиці вбивства, доверщеного її чоловіком на двох подорожних у Брустурах, коли ці люди намагалися перейти нелеґально кордон. По вбивстві її чоловік ограбив згаданих подорожних. Влада викрила на вказаному місці кістяки вбитих.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА ПІД РОГАТИНОМ.

В Сернках Горішніх, повіт Рогатин, знялася пожежа в домі Петра Гончарського. Згоріло ціле господарство. Вогонь перекинувся на сусідні будинки й знищив іще інших 12 будинків. Згоріло коло 350 кіп збіжжя, 20 фір паші та кілька штук живого інвентаря. Загальна врата є понад 20,000 зл. Підчас рятункової акції мати Гончарського, 75-літня Марія Курман, так дуже попеклася, що померла. Вогонь повстав зі стриху внаслідок лихої будови комина.

СТРАЙК МАЛЯРІВ.

У Ню Йорку вийшли на страйк коло 15,000 малярів і декораторів, що є членами Братства малярів, декораторів і наліплювачів паперу. Домагаються ліпшої платні. Страйком обняті такі дільниці: Менгеттен, Бронкс, Квинс і Нассо.

ЗА ОДИН ТИЖДЕНЬ.

Недалеко венезуельської границі, на ріці Карон, добуто за один тиждень трицять великих діямантів. Пишуть часописи, що колиб були засоби до шукання більш удосконалені, то число діямантів збільшилосяб.

МІЖНАРОДНІЙ ОБМАНЕЦЬ ЖЕНИВСЬ У ЛЬВОВІ.

У Варшаві арештували під замітом матримоніяльної афери, довершеної у Львові, 22-літнього Ізидора Мандля. Цей Мандель приїхав перед кількома днями до Львова ніби від великої вирібні трикотажів. У Львові запізнався з донькою промисловця Бера, якій обіцяв, що з нею ожениться. Притім Мандель вимантив від свого майбутнього тестя 4,000 зл. на кошти посагу. З цими грішми виїхав до Варшави, а Бер довідався, що це аферист і обманець, якого шукають стежними листами. М. і. Мандель перебував довший час у ЧСР, де понатягав купців і промисловців на кількасот тисяч чеських корон. Мандля арештували.

„ДЗЄЦІ ПОЛЬСКЕ И РУСКЕ".

ПАТ повідомляє, що в товмацькому повіті є 36 літніх півкольоній та садків для шкільної й передшкільної дітвори, зорганізованих „Товариством Школи Людовей" (ТСЛ). На просторі станиславівського повіту зорганізовано 47 півкольоній. ПАТ ще й додає: „В місцевостях з польською більшістю півкольонії відвідують тільки польські діти, а в місцевостях: Блудники, Побережжя, Узин, Кремидів, Кінчаки Нові, Озорце, Водники й Хоростів створено мішані півкольонії; до них заходять діти польські й руські".

ЖИВЦЕМ ПОХОРОНИЛИ ЧАРОДІЯ.

Трибунал у Гидзабазі (Індія) засудив на досмертну вязницю чотирьох туземців, обвинувачених за те, що поховали живцем чоловіка, якого місцеве населення вважало чародієм. Це трапилося в Султантурі. Мешканець цього села, Букрій, про якого була чутка, що займається „чорною маґією", спричинив, на думку темного населення, смерть багатьох осіб. Коли один селянин тяжко захворів, всі заявили одноголосно, що хворобу викликав своїми чарами Букрій. До ліжка хворого привели „чародія" та загрозили йому смертю, якщо не приверне здоровля хворому. Колиж згаданий селянин помер, чарівника звязали шнурами й вкинули живцем до гробу померлого.

ВТОПИЛИСЯ.

Два сини наймолодшого посла до домініяльного парляменту, Рене Пелетіє, втопилися в Смокі Ривер, 3 милі від Ватіно в Алберті.

Пелетіє був вибраний послом до домініяльного парляменту з округи Піс Ривер, як кандидат партії суспільного кредиту. В нього було лише двоє дітей, оба хлопці, старший Рене, 8 літ, і молодший Доналд, 7 літ. Оба втопилися, забривши на глибоку воду в пошукуванні батька, що ловив рибу недалеко місця траґедії.

ДИВНА АНТОЛЬОҐІЯ.

Англійський письменник Моріс Барґінґ видав дуже ориґінальну антольоґію. Він вибрав собі з 7-мох літератур, грецької, латинської, англійської, французької, німецької, італійської та еспанської, місця з найбільш улюблених авторів і видрукував їх в ориґіналі і поруч в англійському перекладі. Заголовок цієї книжки позичений із заголовка відомої французької фарси „Чи ви маєте що для мита?", щоб зазначити, що ввесь матеріял у цій книжці — контрабанда.

В ТРИБАХ МАШИНИ.

В Болестратичах, повіт Перемишль, у млині Т. Зайончковського 25-літній наглядач Осип Киселиця, накладаючи трансмісийний пояс, попався на поверхню цього пояса. Пояс втягнув робітника в трибі машини, спричинюючи зломання руки та обох ніг. Киселиця помер таки на місці. Ведуть слідство, хто пустив у рух машину.

МАНІТОБА ДАЄ МІСЦЕ НА ВИПАС ХУДОБИ.

Згідно з угодою, яку зробив федеральний міністер рільництва Ґардінер з премієром Манітоби, Брекеном, у Манітобі віддано великий простір на пасовиско для худоби в околиць заходу, де була посуха. Пасовиско обіймає звиш 20,000 акрів землі, або 128 секцій, у трьох окремих околицях попри ріку Асінібойн між містами Портедж і Брендон.

Худоба з висушених околиць може на тім пасовиску випасатися на продаж, або на пізніший зворот власникам за номінальною оплатою. Пасовиска є багаті на воду і мають багато лісу, що може служити для худоби за охорону. Опіку над випасом худоби має перебрати на себе домініяльний департамент рільництва.

БУДУЮТЬ ФАБРИКУ ТЮТЮНУ В БОРЩЕВІ.

У Борщівщині цвите управа тютюну. Тютюни перетворюють у Заведені Управи Тютюну шляхом відпорної ферментації. Заведення Управи Тютюну в Борщеві займає цілий комплекс будинків. З них найбільший вибудували тому кілька літ коштом понад 1,000,000 зл. Це найбільший будинок у Борщеві з залізо-бетону. Тепер збурили поверховий будинок згаданого заведення. На його місце вибудують новий залізо-бетоновий будинок, двічі більший ніж недавно побудований 3-поверховий.

НЕЩАСТЯ В КОПАЛЬНІ.

17 углекопів покалічилися — три смертельно — коли обірвалась підойма в копальні Копер Мавнтен, Б. К., що спускалися вниз. Вони падали 400 стіп і тільки завдяки присутности ума машиніста уникли смерти. В останньому моменті він натиснув апарат зо стисненим повітрям і вінда не впала з великою силою на дно. Між тяжко покаліченими є Михайло Цвіткович і Петро Тесліковський.

124 РОКИ ЖИТТЯ!

В Арґентині помер хлібороб Теофіль Відала, що прожив 124 роки. Ще минулого року їздив верхи на коні. Останніми роками жив переважно чаєм і вином.

ПОСТАВИЛИ ПАМЯТНИК КОРОВІ.

У Вудсток (в Онтаріо) відслонено памятник для славної онтарійської корови „Сніжна ґрафиня", що згинула в серпні минулого року. Металевий памятник представляє „Сніжну ґрафиню" так, як вона виглядала на пасовищі: вона стоїть на ґранітовій підставі. Памятник коштував 4,000 долярів, що їх дало на ту ціль товариство годівлі гольштинсько-фризійської раси худоби. Памятник відкрив заступник ґубернатора Онтаріо, Брюс, при великому здвизі фармерів з провінції та Злучених Держав.

„Сніжна ґрафиня" зо Спрінбенк, як її називали, була собі неабияка корова. Вона мала за життя світовий рекорд у продукції молока й за свій вік (жила 17 літ) дала 207,000 фунтів молока, з якого добуто 9,062 фунти масла.

ПОЛЯКИ ДАЛІ РОЗВЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ СПОРТОВІ ОРҐАНІЗАЦІЇ

ЛЬВІВ. — Дня 10 серпня ц. р. польська поліція перевела трус у голови Українського Ремісничого Спортового Клюбу, Михайла Щуровського, і забрала з собою всі книжки. Ті самі поліційні аґенти доручили рівночасно письмо старости, в якому повідомляють, що влада розвязує згаданий клюб. Як причину розвязання подається, що цей клюб не був зголошений у влади і тому не мав правного існування.

ПРИМУС ЗАТРУДНЮВАТИ УЧАСНИКІВ ВОЄН ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Польська влада опублікувала закон, затверджений соймом і сенатом, на основі якого всі підприємства, державні, самоврядні і приватні, без огляду на їх національність, обовязані затруднювати на кожних 33 працівників бодай одного учасника воєн за незалежність Польщі. Підприємці, які не приноровляться до цього, будуть карані адміністраційно арештом до 6 тижнів, або гривною від 200 до 2,000 злотих. На основі цього також українські підприємства мусітимуть давати працю польським ветеранам, і то в той час, коли серед українських селян, робітників і інтеліґенції страшне безробіття.

ТРАҐЕДІЯ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА.

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло" з 14 серпня ц. р. поміщує редакційну статтю під заголовком „Наступ на останні українські виховні позиції", в якій говорить, що Польща перебрала на українських землях у 1919 році 3,612 українських шкіл, заснованих іще Австрією. Тепер, як це ствердив урядовий шематизм польського міністерства освіти з 1930—1931 року, українських шкіл лишилося 135. Так тих шкіл, наскільки вони ще до нині існують, не можна називати українськими, бо в них учили, або вчать польські вчителі й учительки, які часто не мають найменшого поняття про українську мову. Знищивши так українські школи, польська влада починає братися до українських приватних шкіл, проваджених Рідною Школою й удержуваних українським народом, головно дитячих садків. Цього року закрито багато таких дитячих садків і репресії проти тих садків продовжуються. Розвязано дитячі садки в таких повітах: Перемишляни, Броди, Золочів, Сокаль, Ґороденка, Товмач, Копичинці, Коломия і т. д.

НАРІД БОРОНИТЬСЯ, ЯК МОЖЕ.

ЛЬВІВ. — Не зважаючи на репресії, українська суспільність бориться, як може. Повітовий Союз Кружків Рідної Школи в Бережанах влаштовує 4-місячний курс домашнього господарства для сільських дівчат. Метою курсу є приготовити сільські дівчата до самостійної праці в господарстві та виховати їх на примірні й поступові господині для своїх важних родинних і суспільних завдань.

ПОЛЯКИ ПОШИРЮЮТЬ КНИЖКУ СЕРЕД СВОГО НАСЕЛЕННЯ.

ВАРШАВА.—Польський премієр Славой-Складковський видав уже другий обіжник до воєводів, предсідників повітових виділів і президентів міст у справі бібліотечної акції. Премієр звертає увагу, що читання це один з найкращих виховних чинників, засіб громадянського освідомлення широких мас. Обіжник поручає признавати деякі суми з буджету Самоуправного Союзу на основання або поширення самоуправних бібліотек. Крім цього мають працювати з інструкторами позашкільної освіти, а члени ґмінних і громадських рад мають цікавитися бібліотечною акцією. Подаючи цю новинку, українські часописи завважують, що в нас, на жаль, бібліотечна справа не знаходить належного зрозуміння.

ПАРИЗЬКА ПРЕСА ПРО ВИПАДКИ В УКРАЇНІ.

ПАРИЖ. — Паризька преса, хоч навіяна совєтофільським духом, пише також деколи голу правду про те, що діється в Совєтах. Недавно майже вся паризька преса, і то не тільки „права", але включаючи „Евр" і „Попюлер", принесла довгі звідомлення про зріст українського націоналізму. З боку совєтської влади, пише ця преса, йде безпощадна репресійна акція, що має на цілі здавити цей націоналізм і сепаратизм. У Києві і Харкові перенесено понад 100 офіцирів на інші становища, а 70 офіцирів вислано на Сибір.

ЗРАНЕННЯ БРИТІЙСЬКОГО АМБАСАДОРА.

ШАНГГАЙ. — Японські літаки, обстрілюючи й бомбардуючи місто Шанґгай, поцілили кулею британського амбасадора Монтґомері Нечбол-Гуджісена і тяжко його ранили, коли він переїжджав автом вулицями міста. З цього приводу виникло політичне напруження між Британією і Японією та слід сподіватися гострого протесту з боку Великої Британії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГУРТУЙМО, А НЕ РОЗБИВАЙМО МОЛОДЬ

Як відомо, на „Лейбор Дей" відбудеться в місті Клівленді, Огайо, річна конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки. І відомо теж, що в тім самім дні відбудеться теж конґрес Української Католицької Ліґи в Стемфорді, Конн. А ще далі: в тім самім часі відбудеться ще зїзд Ліґи Українських Клюбів (теж молоді) у Вунсакет, Р. Ай., як теж іще один якийсь зїзд молоді. Ось такі є факти.

А тепер залишім на боці причини, які довели до цього, що ось так сталося. Не входім ближче в те, що коли вже є кілька централь молоді, то чому принаймні нема такого порозуміння, щоб усі вони не скликали своїх зїздів на один і той самий час. Залишім це все, а поставмо до старшого громадянства й до молоді ось таке питання: Чи має так остатись надалі?

Відповідаючи на це питання, зазначимо таке:

Як знаємо, то крім Ліґи Української Молоді Північної Америки всі інші молодечі орґанізації мають попри національний теж менш або більш виразний віроісповідний характер. Колиж іде про наше щодо цього становище, то ми не маємо нічого проти того, коли якась церква хоче для своїх цілей орґанізувати молодь. Ми тільки вмішуємось у цю справу тоді, коли хто релігійні переконання чи там релігійний звязок молоді ставить свідомо чи несвідомо, з доброї чи злої волі, як перешкоду до загального обєднання всеї української молоді в Америці в одно суто українське тіло.

Далі зазначуємо, що для добра справи замикаємо тим разом очі й не обвинувачуємо нікого за теперішнє розбиття молоді. Навіть не беремо цеї справи траґічно, бо орґанізація нашої молоді в Америці все ще щойно в початках. Ми тільки хочемо ще й тим разом підкреслити, що те, що ділило старше покоління нашої іміґрації в Америці, не сміє ділити тут родженої нашої молоді. Ми домагаємося, щоб дати самій молоді нагоду висказати свобідно свої переконання і свою волю щодо того, якими шляхами має йти українсько-американська молодь. Ми є за те, щоб дати нашій молоді можність на всіх тих згаданих зїздах молоді сказати отверто й щиро свою думку щодо того, чи це добре, щоб і набудуче існували аж чотири так звані централі молоді, якіб уладжували в однім і тім самім році й в одних і тих самих днях чотири ріжні зїзди молоді.

Бо, на нашу думку, скликування таких чотирьох зїздів молоді в один час це завеликий люксус, коли навіть брати під увагу тільки фінансові витрати. Не є це вказане ще й тому, що ми ще не маємо так багато провідних молодечих сил, щоб ми могли ними належно обслужити аж чотири молодечі зїзди, себто, щоб ми могли на всіх тих зїздах виповнити самою молоддю дійсно змістовну програму зїздів.

НОВИЙ ПРОТИСОВЄТСЬКИЙ НАСТУП АНДРЕ ЖІДА

(Допис для „Свободи" з Парижа).

Перед роком славнозвісний французький письменник Андре Жід видав книжку п. з. „Поворот із СССР". Ця книжка справила велике враження за кордоном. У ній Андре Жід, який довший час виявляв неприховані симпатії до большевизму, виступив із гострою критикою совєтського режиму. Найцікавіше те, що розрив Андре Жіда з большевиками стався відразу після його повороту з Москви. До Москви виїхав він на спеціяльне запрошення совєтського уряду. Тут його врочисто приймали, реклямували й пропонували великі гроші під виглядом видання його творів у міліоновому накладі. Ці заходи Москви мали свою ціль: вона хотіла використати імя й авторитет славного письменника для своєї закордонної пропаганди.

Можна тому собі уявити, як казилися большевики після появи книжки Андре Жіда! Ще недавно проголошуваний у совєтській пресі за великого гуманіста, носія високих ідей і оборонця „революційної моралі" — він раптом перетворився... в „гадюку" й „фашистівського пса". Проти Андре Жіда совєтський уряд зачав шалену кампанію, використовуючи для цього чисельну банду своїх закордонних наймитів. Письменника представлювано за „цінічного брехуна", що „продався капіталістам". У відповідь на цю непереборну демагогію московських агентів Андре Жід видав недавно нову книжку, названу „Додатковими малюнками до повороту з СССР". В ній він вияснює, які саме причини змусили його з огидженням відвернутися від большевизму, що його він у своїй довірчивости й наївности довший час поважно вважав за той ідейно-політичний рух, що покликаний змінити життя до кращого й переродити людину. В книжці Андре Жід із обуренням відкидає зокрема брехливі заяви большевиків, ніби він виступив проти Москви за ціну „великої комерційної афери" (себто продався капіталістам").

Він пише:

„Колиб я згодився брехати разом з іншими в користь СССР, то тільки тоді булиб підстави говорити про мою „добру аферу". Але я відкидаю ідеї, що приносять грошевий прибуток! Московські чинники свого часу довели до мого відома, що тільки за кілька місяців продано в СССР 400,000 примірників моїх книжок. А мої статті в газетах, що так щедро оплачували совєтські редакції! Колиб я присвятив СССР і Сталінові дитирамби (похвали) — якеж кольональне майно мене чекало!

„Але ці міркування не перешкодили мені сказати всю правду про совєтський Союз. У Москві мені все давали тільки даром. Так, усе, починаючи від самої поїздки й кінчаючи на цигарках. Кожного разу, коли я виймав свій портфель, щоб заплатити, мене спиновали приязні усміхи й жести урядників, які мене супроводили. Мовляв, — „Ви жартуєте?" Майже що дня мені влаштовувано блискучі бенкети, на яких уже після кількох початкових перекусок я почував себе насиченим до краю. Але я не бачив за все це ніякого рахунку; навіть не міг підрахувати, які шалені гроші на це витрачено. Тільки один мій приятель, добре обізнаний у московських справах, казав, що кожний такий бенкет, вчисляючи вартість вина, лікерів і шампана, коштував на одну особу не менше 3,000 рублів. Зрозуміло тепер, чому в Москві так обурені моєю книжкою. Там переконалися, що всі видатки на мене були змарновані".

Андре Жід пише також про загальне положення в СССР. Там читаємо:

„У СССР ставляться з недовірям до всіх і всього. Людину можуть закопати навіть невинні розмови дітей! Всі шпигонують — один за одним. Кому можна відкрити своє серце, свої думки? Хіба тільки пізньою ніччю в ліжку своїй дружині, і то тільки тоді, коли є абсолютне переконання, що вона певна й віддана нам. Згори вниз нової совєтської соціяльної гієрархії на кращому рахунку стоять при владі тільки найбільш рабсько успосіблені, найбільш зігнуті, найбільш трусливі! Але тих, в котрих є здібність незалежно підвести голову, тих винищують безпощадно. Твердю, що коли так тревативе довше, то з совєтського народу не залишиться нічого, що може вклинкувати пошану й любов; залишаться тільки кати, злодії і їх жертви.

„Жеброту ховається в СССР. Чужим людям показують тільки тих, що досягли певного добробуту на рахунок нужди інших. Проте й жебраки намагаються зберегти усміх, бо ті, що „не радуються", стають підозрілими... В СССР надзвичайно небезпечно бути сумним, виявляти цей сум при інших!

„Совєтське населення дуже плодюче й у його масі залишається непомітним масове винищення людськокго „матеріялу". Але нещастя в тому, що гинуть саме ті, що представляють найбільшу цінність. Гинуть ті, що виростають понад масу, а маса може зберегти свою одноманітність тільки в примітивізмі, що змагає спуститися все нижче й нижче. Навіть найменша незалежність думки — це в СССР вже опозиція. Сталін любить тільки похвали! Той, хто йому не плескає в долоні, той уже є його противник. Ось причина, чому й у найменшій совєтській газетній замітці необхідна згадка про Сталіна. Він часто привласнює собі той чи інший проект чужих реформ, але тільки при умові попереднього знищення їх авторів. Скоро коло нього залишаться тільки люди, нездібні перечити проте силою того факту, що вони не мають ніяких ідей.

„Жертви совєтського режиму! Я бачу їх, я чую їх, я відчуваю їх навколо себе! Їх приглушені крики збудили мое сумління, їх мовчанка велить мені писати ці рядки. Думаючи про цих мучеників, я написав правду, супроти якої тепер протестують... Люди, котрим дорогі ідеї справедливости й свободи, замовкли, а з ними й величезна засліплена пролетарська маса".

Андре Жід оповідає цікавий епізод свого побачення з відомим большевицьким діячем Бухарином, який у тім часі ще займав високе становище. Але тоді вже він відчувався, що він стане скоро під черговий удар Сталіна. Бухарин відвідав Жіда в московському готелі „Метрополь", де французький письменник займав розкішні апартаменти. Не вспіли вони обмінятися кількома словами, як до Жіда зголосився якийсь совєтський „журналіст". Побачивши цього „журналіста" (це був агент ГПУ), Бухарин відразу встав і відійшов, висловивши надію, що ще побачить Жіда. Іншим разом Жід стрінув Бухарина на похороні письменника Горкого. Той підійшов до нього умовитися про день побачення, але при розмові відразу опинився Кольцов — совєтський журналіст, що тепер користає з великих милостей і довіря Сталіна (не знати тільки — на як довго...) Бухаринові так і не дали говорити з Андре Жідом...

Говорячи обєктивно, каже А. Жід, Сталін і його кліка мають підставу нікому не довіряти. Наскільки глибокою є ненависть до сталінського режиму навіть у кругах відповідальних совєтських чинників, свідчить таке оповідання Андре Жіда. На Кавказі французького письменника місцеві совєтські чиновники приймали на бенкеті. Вино лилося рікою! Зрозуміло, що на бенкет були допущені тільки „певні люди"... І ось, коли скількість випитих чарок уже годі було рахувати, один з високих совєтських урядників звернувся до Андре Жіда з пропозицією прочитати йому вірші „неофіційних" совєтських письменників... Пропозиція ця викликала занепокоєння у присутнього шефа ГПУ, який звернувся до згаданого урядника зо словами: „Що ви говорите! Ви цілком пяні! Замовчіть!" При столі зайшло незручне збентеження. Але коли шеф ГПУ на хвилину відлучився, совєтський урядник при майже неприхованому співчутті інших присутніх продеклямував Андре Жідові одну поему незнаного поета, що її в тисячах примірників переписують і підпільно поширюють у СССР. Поема [illegible]вала й критикувала „велікава атца народоф" — Сталіна!

При кінці книжки Андре Жід такими словами передає свої настрої — дуже характеристичні для багатьох закордонних інтеліґентів-ідеалістів, що спочатку захопилися були большевизмом, а потім з огидою відвернулися від нього, пізнавши його правдивий зміст:

„СССР не те, чого ми сподівалися, не те, чим бути він обіцяв і чим здаватися ще й тепер намагається. СССР зрадив усі надії довірливих людей!"

М. Органський.

Василь Ткачук.

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Коли приходить так званий „огірковий сезон", саме тоді, коли сонце гарячим промінням витискає з вас піт, а пестить цвіти і дерева, то даремне бажати, щоб поети й письменники забивалися десь у холодні доми й писали.

Державні театри урядово, в пресі, свій огірковий сезон оголошують одним словом „нечинний", а поети й письменники тим, що мовчать. Хто де може, виривається кожний з міста, щоб десь далеко погомоніти з природою, налякатися свіжого повітря, щоб стало на цілий рік.

Тому й не дивниця, що літом мало книжок появляється. Ті, що появилися, то їх понижче оцінюємо.

Найкраща повість І. Зубенка.

Проф. Іван Зубенко, відомий як популярний автор таких книжок як: „Зірка", „Фатум", „Галина", й інші. Всі ці повісті мають виховні тенденції, але позбавлені мистецьких аспірацій.

Минулого місяця бібліотека „Діла" видала, як черговий випуск, повість І. Зубенка п. з. „Квітка на багні". Ця повість зовсім нова в нас. Суто психольогічна — це цікава тим, що в ній змальовані події впродовж одного тижня. Тому то може й добачують, що „Квітка на багні" як повість закоротка.

Нам приємно витати таку повість.

Зубенко може й мимоволі пішов за найкращими зразками західньо - европейського письменства (головно французького) писати повісті так, щоб акція в них тягнулася якнайкоротше.

Цю найновішу повість І. Зубенка вважаємо за найкращу річ його дотеперішньої творчости.

Ю. Косачеві й новелі вдаються.

Ю. Косача знаємо як поета, повістяра, а навіть (хоч початкуючого) драматурга.

Нині через видавництво „Діла" знаємо Косача як новеліста. Його книжка п. з. „Клубок Аріядни".

Косачеве оповідання в календарі „Дніпро" (1935 р.) п. з. „Україна" таксамо, як і Антоничеве „Слово про полк піхоти", зачислюється до найкращої поезії, взагалі в теперішній українській поезії. Таксамо сміло Косачеву „Україну" можна зачислити до найкращих прозаїчних творів по цей і по той бік Збруча.

В „Клубку Аріядни" є багато літературно видержаних новель. Між іншими є новеля „Змія", що в 1934 р. на літературному конкурсі „Назустріч" одержала нагороду.

Ю. Косачеві, як бачимо, й новелі вдаються.

„Задля вас, красавиці!.."

Такий заголовок має драма мало відомого у нас автора Дмитра Угрина.

Ця драма є в пятьох діях із співами й танцями. А коштує 2.50 зл.

Написана дуже популярно і призначена для аматорських гуртків.

„Голгота" друком.

Відома релігійна пєса п. з. „Голгота" автора Мерíям Лужницького появилася друком у Жовкві з друкарні оо. василіян.

„Голгота" довший час виставляв театр „Заграва". Ролю Христа грав реж. В. Блавацький, а контрастову, Юду, грав молодий Рудакевич. Обидва давали глибокі креації.

Корисним є, що „Голгота" появилася друком. Вона збагачує нашу, таку вбогу католицьку драму.

У нас, крім М. Лужницького, торкається релігійних проблем у своїй пєсі й Дмитро Николишин („Великий Ірод").

Генрі Ріт.

ВЕЛИКА ЛЮБОВ МОЛОДОГО ҐЕНЕРАЛА

Весною 1852 р. зустрілися двоє молодих людей у продавця черевиків Ребітс у Лондоні. Сіли за стіл, де гостили їх чаєм, і розмовляли. Вілієм Бут мав 22 роки і був уже проповідником методистів, Катерина Мамфорд — мала 19 літ; була молода і нічим більше — донька звичайного громадянина.

Так почалось кохання та подружжя, одно з найромантичніших минулого століття, що перетривало до наших днів. Оця пара не розставалась ніколи і спільною працею здійснила одну з найоригінальніших організацій: Армію Спасення, яку всі добре знають.

Вілієм Бут помер 25 літ тому як ґенерал. Він мав вояків у 86 краях і кольоніях, джунглях, пралісах, бараках прокажених і вязницях, від Індії до Манджурії. Він воював за слово боже і був би, як упевняв, нічим, якби не мав поруч себе своєї Катерини. Вона підбадьорювала його у найтяжчих хвилинах і у своїх далеких місійних мандрівках він завсіди возив із собою листи від неї.

Бут захопив молоду дівчину при першій зустрічі на чаю своїм запалом, коли очі горіли йому від захоплення. Його батько був пияк. Вілієм уже як 16-літній члопець почав проповідувати на вулицях у Нотінгемі. У 19-му році він заробляв на прожиток як помічник лихваря. Зате що неділі йшов під пахою з біблією між робітничі доми.

Катерина хотіла, щоб він студіював теольогію, але Вілієм не мав охоти сидіти на лавці. Зате він намовив її вийти за нього замуж і вибратися пішки по Англії, щоб шукати грішників, яких можнаб навертати. Вони жили як цигани, спали денебудь, їли щонебудь, але їх любов підтримувала в них життєрадісний настрій, що був „першим кроком до неба", як вони навчали.

Три роки пізніше вернулися до Лондону без сотика, зате... з чотирьома дітьми. Це було їх благословенство. Вілієм сходить до найнижчих ям між злочинців і бідаків, а його жінка ходить по домах багатих дам збирати гроші на бідних. Три роки минають безцільно.

Одного вечора 1864 р. молодий проповідник вилізає на платформу у лондонській дільниці бідаків Гвайтчепел і з кількома своїми однодумцями починає співати побожні пісні. Довкола них збирається юрба бідаків, що виходять із захистів. Бут, вимахуючи парасолею, кидає громи на демона алькоголю. Його висміюють, обкидають болотом і камінням. Але він не покидає свого місця і своєї місії. Його жінка стоїть поруч нього.

На другий день вони співають на тому самому місці; їх знову проганяють. Коли він проповідує втрете, в юрбі знаходяться такі, що під впливом його слів і голосу стають на його боці. Після вуличної битви Бут — виграє. Так родиться Армія Спасення.

Бут і його жінка кидають думку, що чорта треба поборювати його власною зброєю. Їх віроісповідники дістають назву вояків, однострої, прапори, а що найважніше — сурми і барабани, якими скликують слухачів. Касарні цих вояків — це теплі, гарно освітлені кімнати, де кожний дістає теплу страву і тепле слово.

Саме тоді Катерина обдарувала свого чоловіка восьмою дитиною. А вже вона знаходила час проповідувати на площах і вулицях. Не скривала, що люди з них глузують, але закликала всіх, щоб слухали свого нового — ґенерала.

В Англії осмівав нарід гуртки цих нових вояків із співом і барабанами. У першому році їх мандрівки по краю 669 було з них ранених, — у цьому 251 жінок. 56 домівок „Армії Спасення" було знищених, 86 вояків мусіли піти до вязниці за вуличні заворушення. Та ці вони „воювали" за свого ґенерала та його жінку.

Коли Бут мав 56 років і виїхав для пропаганди до Америки, писав він до своєї жінки: „Пиши до мене любовні листи. І пиши мені теж про все, що тебе торкається, що робиш, коли лягаєш спати, про все якнайдовше".

Двацять літ раніше він писав до неї таксамо: „Як тужу я за тобою, як хотів би бути вже при тобі".

Виснажливі мандрівки, голодівка, журба за насущний хліб підривали здоровля Катерини. Коли занедужала, диктувала поклик до Армії Спасення: „Мої кохані діти і приятелі! Боріться непохитно далі. Всі зустрінемося в небі!"

Коли її ховали, за домовиною йшла непроглядна юрба. Її чоловік сам промовляв над її гробом: „Вона була добра, вона ненавиділа облуду, і нахабство, її серце було повне спочутливости. При цьому вона була вояком. Та своїм воякам не казала „Вперед!" — а казала „Пустіть мене першу!"

Після смерти своєї жінки Бут обїхав усі частини світу, щоб поширювати свою організацію. Коли у 1912 р. він умер — знали його всі. Він бував частим гостем президента Злучених Держав, приятелем англійського короля і добрим знайомим неодного володаря. У день його смерти 200,000 бідних і бездомних спали під дахами домівок Армії Спасення.

У Ню Йорку один із хмародерів — величава палата — це централя Армії Спасення. Предивна і широко розгалужена організація.

Учитель довго вияснює ученикам, що це таке облуда, потім питається: — Чи хто з вас може мені дати приклад облуди?

— Я!

— Говори!

— Коли ученик іде до школи й усміхається.

„НАСТУП" о. М. КОПАЧУКА на „СВОБОДУ"

Що це „Голоси Читачів"?

Хто читає „Свободу", цей знає, що від дуже довгих літ має вона постійну рубрику, яка зветься „Голоси Читачів". А хто читає американські газети, той знає, що ця рубрика не є ніяким нашим „винаходом", бо її мають сотки інших газет, що виходять по ріжних містах Америки. Має її, наприклад, і такий передовий часопис як „Ди Ню Йорк Таймс". Згадуємо за те, бо хто знає про цю рубрику і про те, хто, про що і як дописує до неї, той теж певно завважив, що ніхто не накидається на таку газету і її редакторів за те, що вона дала комусь у тій рубриці можність висказувати навіть такі думки, які є противні ідеольогії часопису і які критикують редакційні статті того часопису. Кожний хоч трохи грамотний читач знає, що в цій рубриці можна висказуватися читачам у ріжних політичних, економічних, культурних чи яких інших справах. І так часто буває, що в одній і тім самім числі газети підносять голоси ріжні читачі про одну і ту саму справу і висказують цілком противні погляди. Часами є голоси, з яких пізнати явну агітацію за ідеї, що противні напрямові часопису. А проте ніхто не лає за те часопис. Бо знає, що часопис дає свободу слова в тій вірі, що має до діла з розумними і думаючими читачами, що вміють розріжнити корисне від шкідливого, погане від гарного, будуюче від руйнуючого. А хто не вміють, то повинні в такий спосіб учитись відріжняти зерно від полови, напружуючи для цього свій мозок і заставляючи його думати.

„Нова пацифікація в Галичині".

До таких голосів, що появляються в рубриці „Голоси Читачів", належить і голос гром. В. Калини, відомого громадянина зо стейту Конетикот, названий „Нова пацифікація Галичини", а поміщений у „Свободі" з 9. серпня б. р. В цім голосі намагався автор звернути увагу нашого громадянства на „другу пацифікацію", яку переводить Польща над українським народом у Галичині та візвати загал стануть тепер в одну зорганізовану лаву, щоб таким чином дати більшу поміч катованому Рідному Краєві.

В тім голосі є між іншим таке місце:

„Чи може маємо робити так, як роблять деякі люди тут в Америці, які нібито для добра нашої суспільности відвертають увагу від терпінь нашого народу, а всю увагу нашої суспільности, як моральну так і матеріяльну, хочуть скупчити на школі, де на половину вчаться айриші?".

Чіпається, як сліпий плота.

За цей голос, а властиво за згаданий уступ, напав на „Свободу" о. д-р Микола Копачук, бувший адміністратор Православної Церкви в Америці, що перейшов на католицьку віру і є тепер греко-кат. священиком в Ембридж, Па. Свій напад помістив о. Копачук у ч. 96 часопису „Америка", органу „Провидіння". Його довжезну статтю називаємо нападом, бо у ній о. Копачук ні словом не згадує за автора голосу, ні не подає, що це було в рубриці „Голоси Читачів", а тому свідомо милить читачів „Америки", пишучи весь час про це в такий спосіб, ніби це писали редактори „Свободи". А цього треба було вибачити о. Копачукові на те, щоб краще й блискучіше виходили висновки, які він витягнув зо згаданого вище голосу гром. Калини про „пацифікацію". Він то чіпається слів про „школу" й „айришів" і вигукує на всі заставки, що це „Свобода" і її редактори пішли наступом на — Рідну Школу. Отже „Свобода" і її редактори вилили, як пише о. Копачук, повно „їдкої жовчі проти Рідної Школи". Бо, як він пише, зпід „блискучого плащика патріотизму визирає огидна бомба, що загрожує ніжним зародкам Рідної Школи в Америці". Ось так о. Копачук вияснює становище „Свободи" і її редакторів до справи Рідної Школи, додаючи, що редактори „Свободи" кажуть нашому народові, що, вони ніби хотілиб помогти нещасним жертвам „пацифікації", але „подвижники Рідної Школи" не дають їм змоги ту допомогу зібрати. А щоб це стало яснішим, то зазначимо, що тими „подвижниками" о. Копачук вважає тих, що збирають жертви на Українську Високу Школу в Стемфорді, Конн., а властиво на Українську Греко-католицьку Церкву в Америці. І ось „Свобода" і її редактори в дуже „примітивний" і „хитрий" спосіб — так пише о. Копачук — нищать рідношкільні заходи згаданої церкви і її „відповідальних правлячих органів".

Для пояснення зазначимо, що „Свобода" взагалі не забирала голосу в справі цеї школи. І гром. Калина про неї не згадує, принаймні поіменно. Але це все не перешкоджає о. Копачукові кидати грязюю на „Свободу" і її редакторів.

Якби було дійсне добро школи на серці!

Якаж причина цього поступовання? Простий розум каже, що колиб о. Копачук дійсно бажав допомогти Українській Високій Школі в Стемфорді, Конн., то він був би написав вияснення щире, ділове, спокійне. Був би не чіпав „Свободи" і її редакторів, а був би, як чесний громадянин, інтелігент і священик, відповів гром. Калині, що він припускає, що його слова про школу й айришів певно відносяться до Української Високої Школи в Стемфорді. І тому щиро й по християнськи, виконуючи свій громадянський і патріотичний обовязок, хоче йому справу вияснити і подати факти, про які можливо гром. Калина не знав, або як знав, то мав про них помилкові інформації. Чи не булоб вияснило цю справу і їй помогло, це інша річ. Але булоб таке поступовання чесним, культурним і християнським. Та нам здається, що не про школу йшло о. Копачукові, а про що інше. А тому, що він закидає „Свободі" і її редакторам, що вони в тій справі поступили „примітивно" і „хитро", дозволимо собі замітити, що ці „прислівники" радше можна приписати до самого о. Копачука. Це хіба він думав ось так у „хитрий" спосіб, нападами на „Свободу" і її редакторів утрувати собі дорогу до певних — ласк. Ми свідомі цього, що ми не повинні згадувати за ці „ласки", але, так відповідаючи, відплачуємось о. Копачукові таким самим хлібом, яким він хотів нас обдарити. Бо від о. Копачука можна вимагати більшого вирозуміння в таких справах, навіть тоді, якби дійсно хтось підніс у „Свободі" завваги у справі згаданої католицької школи. Бо хто інший, а саме о. Копачук довгими роками надсилав до „Свободи" статті, звернені проти католицького виховання і католицької церкви, і вимагав, щоб їх друкувати — в імя добра національної справи. І цього ми теж тут не підносилиб, але робимо це тому, щоб о. Копачук у будуччині зачав уже раз уживати культурних способів полеміки і як християнин не поступав супроти інших людей у такий спосіб, який міг би бути йому немилий, колиб хто захотів йому відплачуватися таким самим „добром".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СИРАКЮЗ, Н. И.

Байдужність найбільший ворог нації.

Великі колись народи пішли в забуття і стратили свою державність тому, що вигасла в них енергія, а широкий їх загал попав у байдужність до всього. Подібне буває і з малими громадами, в яких завмирає охота до громадських справ та повстає байдужність до всього.

Боюся, що подібне може статися з нашою сиракюзькою громадою. Від кількох літ завмирає в нас енергія й охота до народньої праці. А ще кілька літ тому кипіла в нас патріотична робота, була взаємна любов і радість, була дисципліна, солідарність, плили жертви на народні цілі, не забувалося про рідний край.

А щож нині? Нині багато таких, що ще вчора і самі працювали й інших до роботи поривали, стоять з боку і дивляться, як хтось інший складає жертви та працює для національного ідеалу. Самі вже рук не хочуть до цеї роботи докладати. Нема вже кому закликати до збірок чи то на визвольну боротьбу, чи на інвалідів, чи політичних вязнів, чи на Рідну Школу. Замісць заохоти є знеохота.

Мізерненькі лепти наша громада тепер складає на ріжні народні цілі. А так не повинно бути. Ми повинні бути прикладом для інших. Таж дивимся, що діється на рідних землях. Таж вороги там іще більше давлять український нарід, ніж колинебудь передтим. Наш нарід героїчно бореться з тими насильствами, а ми повинні йому в тому помогти. Коли ми всі разом будемо помагати, то з того вийде велика користь і прискориться визволення нашого народу. А коли більшість буде втікати від помочі і буде спихати це на плечі іншим, то користи буде мало.

Отже до праці, щирої та жертвенної, щоб з неї був пожиток нам тут на місці, а також цілому українському народові. Геть з байдужністю! Хай у нашій громаді наново закипить громадське життя!

Гавриїл Туркевич.

МАВНТ КАРМЕЛ, ПА.

Засипало українського робітника.

Наш громадянин Аксентій Вархоляк, родом з Берестя, повіт Грибів, пішов вибирати вугілля. Та яма обірвалась і засипала його. Тепер забере кілька днів, заки нещасного вирятують. Як родина так всі ми тим дуже зажурені.

Іван Воргач.

Судя: — При обвинуваченім знайшли три ложки та вилки. Звідки це взялось у вас?

Обвинувачений: — Це, пане судя, моє родинне срібло.

Судя: — Так? А чомуж на них виписано „Залізничний буфет"?

Обвинувачений: — Воно зовсім у порядку, бо я народився на залізничнім двірці.

ЗВІДКИ ПІШЛА НАЗВА КИТАЮ І ЯПОНІЇ

Одною з найдавніших і найбільш поширених назв китайської держави є „Чунькуо" (чунь — середина; куо — край) що значить „Край (держава) „Середина". Назва ця повстала ще тоді, коли в Китаю був февдалізм. Друга назва походить також із часів февдалізму, а саме „Чуньхуа" (хуа — цвітка), себто „Цвітка Середини", тому, що королівська домена лежала в найурожайнішій частині держави.

Назва Хіни (по англійськи Чайна) повстала від династії Цін (221—296 перед Христом), якої основник Ші Гуань Ті започаткував єдність і цісарство Китаю.

Назва „Китай" повстала від племени китанів, під яких володінням була північна частина Китаю на переломі XI. і XII. століття. Назвою „Катай" охрестив теж Китай славний подорожник Марко Поло (народився 1256 року у Венеції, помер там же 1323).

Тепер назва Китаю від упадку манджурської династії (1912 року) є Чунь-Гуан-Мін-Куо (чунь — середина, гуа — цвітка, мін — нарід, куо — край), що дословно значить: „Країна Народу Середини Цвіту".

Китайці називають згірдливо японців за їх малий зріст „Уо" — карлики, а їх країну Уо-куо — країною карликів. В VII. столітті повстала назва, що іще до нині: Жіпенкуо (жі — сонце, пен — початок, куо — край), що значить дослівно: „Край початку сонця", або „Край сходячого сонця, як і ми звичайно називаємо Японію.

НАОЧНО ПЕРЕКОНАВСЯ.

До Пявки приходить товстезний добродій і каже собі зважити 15 кг. мяса.

— Воловового, чи телячого?

— Всеодно! Пятнацять кіля мяса.

Різник відкроїв замашисто кусень волової полядвиці і поставив на вагу. Одначе кусень був завеликий.

— Чи може бути фунт мяса більше?

— Ні, прошу рівно 15 кг.

Вкінці виважив різник відповідну вагу.

— А куди я маю вам це мясо відіслати? — питається.

— Відіслати? Зовсім ні. Тільки я стратив тепер на лікуванні в Черчі 15 кг. і хотів наочно переконатися, кілько то того буде!

ШУКАЮТЬ ОБРАЖЕНОЇ.

На забаві в одному провінціональному місті сталась оригінальна історія:

Два юнаки образили якусь гарну панночку, невідому з назвиська ні комітетові, ні публиці. На жадання комітету мали горячі хлопці ображену негайно перепросити. Гарна дівчина зажадала від одного хлопця, що її менше образив, одного поцілунка, від другого, який більше провинився, два поцілунки, що очевидно юнаки зараз радо виконали. „Хто вона?" — всі інші чоловіки питали і не довідались цього й до нині. Але що мають велику охоту і собі образити невідому красуню, а потім покутувати, як тамті два, розпитують цею дорогою про її адресу...

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З ВАНІВКИ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Недавно я отримав з рідного села Ванівки, на Лемківщині, листа, в якому описують мені про погані часи, що настали тепер там. Покищо не можу друкувати цілого листа, бо вороги довідались бі та наробилиб там у рідному краю нашим родинам багато клопоту. Але заповняю всіх односельчан із Ванівки, що наше село дуже придавлене нашими віковічними гнобителями. Всюди наставляють учителів поляків, змушують наших дітей учитися по польськи, навіть молитви. Всюди поляки закладають ріжні свої організації, торговельні союзи, визискують наш нарід.

Тому ми, односельчани з села Ванівки, що перебуваємо на еміграції в Злучених Державах Америки, повинні чимскорше прийти рідному селу з поміччю. Зацікавлених прошу порозумітися зо мною, а коли хто живе ближче, то навіть, щоб особисто навідався, а я покажу ці документи та спільно розпічнемо якусь працю на ратунок рідного села.

Константин Оліяр,
32 Jackson St., Taunton, Mass.

ХТО ПОМАГАВ „УСТАШАМ"

(ПРАВДА Й ФАНТАЗІЯ ЗЗА КУЛІС ЗАМАХУ НА ОЛЕКСАНДРА І.).

Дня 9. жовтня 1934. р. згинув у Марсейлі від револьверових куль югославський король Олександер та французький міністер заграничних справ Барту. Бойовик тайної організації також згинув, а його товариші опинилися перед судом; та процес припинили.

Історію цього замаху описав англієць Ернест Генрі в книжці п. з. „Хрестоносний похід проти Москви".

Гетрі пише: Бойовик, що застрілив короля Олександра й мін. Барту, називався Вляда Георгієв — псевдонім „Черноземський". Його вислала македонська терористична організація „Імро" в порозумінні з хорватською терористичною організацією „Усташі". Георгієв був мужем довіря Тодора Михайлова одного з провідників організації „Імро". В проводі „Усташі" був Анте Павеліч, що віддавна був у контакті з Кілінгером, що вбив німецького міністра Ерцбергера; Кілінгер є тепер визначним гітлерівським достойником.

Коли Гітлер прийшов до влади, Анте Павеліч перенісся до Берліна зі своїми товаришами, д-ром Елічем і Кватерніком. В Берліні почали видавати три органи хорватської тайної організації: „Незавісіма Грватска Држава", „Усташа" й „Кроатіяпрес" (пропагандна агенція для заграниці). Офіційним видавцем останнього органу був д-р Ґерґарт Ритер, член Заграничного Уряду гітлерівської партії.

В половині 1934. р. центральний комітет „Усташі" ухвалив резолюцію, видруковану в „Незавісіма Грватска Држава", що звучить ось як:

„Засуджуємо Олександра Караджоржевіча на смерть.

„Хорватські бойовики мають виконати цей наказ у найкоротшому часі. Наш вожде (Павеліч!) Просимо Тебе якнайскорше наказати виконати цей приказ. Надійде революція й стрясе до ґрунту цілою Европою. Виллємо останню свою краплю крови, але довше чекати не будемо!"

В серпні 1934. р. референт „Кроатіяпрес", Розенберг, подав у цьому органі:

„Нехай Барту, король Олександер, Бенеш і Тітулеску не уявляють собі, що їм дозволимо до вподоби бавитися поневоленими народами. Про те переконає їх доля, ще не відомо де, в якій годині й мінуті вибухне смертельна бомба „Усташі". Але вже відомо, що хорватський нарід чекає тільки на знак Павеліча, щоб ухопити за зброю й кровю змити свою ганьбу".

В перших днях жовтня Анте Павеліч і Кватернік виїхали з Берліна. 9-го жовтня Вляда Георгієв, інструктор головного штабу „Імро", звязковий між балканськими бойовиками й Будапештом, убив короля Югославії й французького міністра закордонних справ Барту та на місці заплатив своїм життям; старшини з почоту Олександра І. і Барту зарубали його шаблями.

Отже Генрі суґерує, що терористи „Усташі" діяли в осени 1934. р. в порозумінні з Берліном. Характеристичне, що так яскраво не підкреслює їхньої співпраці з Римом і Будапештом, хоч це річ так, як доказана. Щоправда, гіпотеза про співпрацю Берлін—„Усташі" дуже спокуслива, тому, що найбільшу користь із атентату в Марсейлі мала Німеччина: В Марсейлі 9. жовтня 1934. р. згинув від кулі замаховця геніяльний ворог Німеччини, Люі Барту, саме в менті, як він кінчив кувати смертельні кліщі, що в них знову мала бути розчавлена Німеччина.

Барту мав тоді довести до замирення Югославії й цілого Балкану з Італією, щоб і від півдня відгородити Німеччину оцінчим бльоком. Стріл Ґеорґієва-Черноземського розбив ці пляни, бо наслідник Барту, Ляваль, не годен був продовжувати цієї мистецької гри, а провід в „европейському концерті" перейшов у руки Англії, тоді дуже компромісово настроєної.

Зі смертю Барту розвіялася загроза превентивної війни проти Німеччини. Та ця безсумнівна політична користь упала Німеччині сама в подолок. Виводи Генрі наетільки нестислі, що хорватських терористів німецька влада — з огляду на добрі взаємини з Беоґрадом — випросила з Німеччини вже на весні 1934. р. Дуже скрупулятне слідство після замаху в Марсейлі не виказало й тіни співпраці нац.-соц. Німеччини з хорватськими терористами в часі, як вони підготовляли марсейльський замах.

Зрештою до такої співпраці нема в Німеччині Гітлера й ідейних чи психологічних підстав. Хто читав Гітлерову „Майн Кампф" — „Евангеліє нац. соціялізму" — пригадує собі, яким презирливим легковаженням дише ця книжка до поневолених народів. Німеччина Гітлера бореться не за такі широкі ідейні абсолюти як право людини й громадянина, право самовизначення народів, — а лише за права й інтереси німецького народу.

Усташі збиралися вбити ще й князя Павла?

В Парижі відбулася недавно розправа проти бойовика хорватської організації „Усташі", Марусіча; його засудили на три місяці тюрми.

Як уже відомо, паризька поліція арештувала 4. травня ц. р. в готелі при вул. Сен Пієр хорвата, що мав документи виставлені на назвище Лобіч. В кімнаті перевела поліція трус і знайшла кореспонденцію, з якої виявилося, що Лобіч є в тісним звязку з бойовиками хорватської терористичної організації „Усташі", а головно з провідником цієї організації, Анте Павелічем. Опісля виявилося, що властиве назвище цього хорвата — Марусіч. Про ціль свойого побуту в Парижі він відказався щонебудь сказати, але поліція підозрівала, що він хотів поїхати до Лондону на коронацію англійського короля, куди повинен був приїхати югославський князь Павло.

Цього наміру поліція йому не доказала, тільки покарала за те, що користувався чужим пашпортом. — („Новий Час").

— Кажуть, що якийсь статистик обрахував, що на десять подруж лиш одно є щасливе.

— Не можу про це нічого сказати. Не маю досвіду, бо я щойно четвертий раз замужем.

ЧИ В ПОМПЕЯХ ЖИЛИ ХРИСТІЯНИ?

Питання, чи в Помпеях жили визнавці Христової віри, віддавна цікавило археологів і істориків. Славний археолог Джовані Батіста Де Росі (помер 1894), званий „Колюмбом катакомб", в одному з домів, відкопуваних зпід попелу Помпеїв, знайшов рисунки, які можна би пояснювати як християнські. Дім той назвали навіть „гостинницею християн" (альберґо деі крістіяні), одначе пізніші досліди, щоправда, не збили твердження Де Росія, та поважно захитали його. Щойно тепер нові відкриття у розкопах засипаних у 79 році по Христі Помпеїв здається потверджують здогади Де Росія.

Недавно у розкопах Помпеїв знайшли в двох місцях загадочний, зрештою доволі відомий, криптограм:

ROTAS
OPERA
TENET
AREPO
SATOR

який читаний у кожному напрямі, все звучить такеамо. Слова ті значать: Творець (сатор) править (тенет) ходом творіння (ротас), працями людей (опера) і плодами землі (арепо). Крім того проф. Фелікс Гросер викрив, що букви криптограму творять анаграм перших слів Отченашу, уложених у формі хреста та замкнених символічними буквами „А" і „О" (альфа й омега — початок і кінець).

```
        A
        P
        A
        T
        E
        R
APATERNOSTERO
        O
        S
        T
        E
        R
        O
```

Про правдивість того пояснення криптограму та його християнський початок говорить багато даних. А саме над Евфратом у розкопах Дура-Европас, старинного міста, в якому жили римляни, знайшли м. і, в одному домі українську християнську каплицю з 200-го року після Хр. Стіни каплиці прикрашені рисунками сцен із Старого й Нового Завіту, похожі на малюнки в катакомбах. Це доказ, що власники тієї каплиці походили або прийшли з Риму чи його околиць. А між тими релігійними малюнками є вище поданий криптограм із Помпеїв. Це доказує, що криптограм є християнський з походження, його загадочний зміст є християнський та правдоподібно творив один із численних тайних знаків для розпізнавання перших християн у Римі. Так булаб відгадана теж загадка криптограму в Помпеях.

ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ШКІЛЬНИЙ РІК

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Багато дітей ночне перший раз ходити до школи, коли осінній шкільний період почнеться за кілька тижнів. Дуже важною справою є, щоб кожна дитина була при добрім здоровлі. Розсудна мати упевниться про те, бо від дитини, котра терпить на недомагання зубів, гортанки, або має зіпсутий зір чи слух, не можна сподіватися поступу в науці, який робить нормальна дитина. Тепер саме пора провірити стан здоровля шкільної дітвори, чим може занятись родинний лікар. Хто порунеться вказівкам лікаря, той може сподіватися, що здоровля дитини піде з нею вкупі до школи.

Та хоч число дентистів і дентистичних клінік збільшилося, зіпсуті зуби надальше остаються головним питанням серед наших дітей. Поверх 80 відсотків учеників першого шкільного року у місті Ню Йорку потребують опіки дентиста. Це все до певної міри, коли не цілковито, можнаб оминути, якби родичі віддавали свої діти на оглядини до дентиста.

Ще сьогодні поробіть повні заходи на повні лікарські оглядини вашої дитини. Родинний лікар подасть раду, як позбутись тих усіх недомагань, які він може винайти. Лікар вкаже, як повести дитину на шлях до доброго здоровля. Тільки здорова дитина може робити відповідний поступ у науці.

Навіть та дитина, котра вертається до школи на продовжування науки, повинна перейти повні оглядини у родинного лікаря. Це одна з найкращих і найдешевших форм обезпечення здоровля дитини. Багато недуг у пізнішім житті можна оминути через виконування лікарських приписів.

До цього важного діла кличте свого родинного лікаря ще сьогодні.

ФЛІС.

Усміх.

— Все, коли ви, пані, усміхаєтеся, маю охоту попросити вас, щоб ви відвідали мене.

— Алеж то з вас Дон Жуан!

— Ні, я дентист...

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(100)

Тепер, коли Тарзан опинився без ніякої зброї в руках, маянські покручі почали зовсім безпечно підсуватися до нього. Вони це робили без поспіху, але послідовно. Їх спокій фактично ще більше наповняв морозом серце Тарзана, ніж би це могло зробити їх пересердя. „Нарешті приходить мій кінець", думав собі пан нетрів.

Та хоч він був готов кожної хвилі вмерти, то також кожної хвилі був готов обороняти своє життя до останньої краплі крови. Наперед він вишкірив зуби і загарчав мов лев, пробуючи в той спосіб їх іще раз налякати. Але вони були незворушні, мов камяні божки. Тоді Тарзан схопив найближчого з них і підніс високо вгору.

Маянці з подивом витріщили очі. Тарзан з цілої сили шпурнув ним у юрбу, розбиваючи його самого і кількох, що мали нещастя стояти на його дорозі. Потім він скоро схопив ще одного і ще одного, аж поки в одному місці залізний перстень, яким вони його окружали, був проломаний і всі маянці лежали, постогнуючи тяжко, на землі.

Після того він блискавкою вискочив з гурту маянців. Знайшовшися на волі, він наперед упевнився, в котрому напрямку є вихід. А потім, замісць утікати до тунелю, він почав оглядатися за святинею, в якій, як він здогадувався, мусіла бути захована „зелена богиня". Це очевидно ставило його перед нові небезпеки, з яких він сам мало надіявся, що вийде ціло.